

A M P È R E

(22 JANUARI 1775 - 10 JUNI 1836)

Je ziet dat woord talloze malen staan: Ampère. Vaak afgekort tot Amp. Je weet van je Moeder, dat je de electricische kachel van zes ampère in elk stopcontact kan steken, maar die van 10 ampère moet in één der grote stopcontacten, anders maak je de boel stuk.

Ook heb je allicht in je moeder's timmerkist de stoppen van zes en tien ampère leren onderscheiden. Op Natuurkunde zul je al wel geleerd hebben, dat je lengte meet met meters, inhoud met kubieke meters of met liters en hun veelvoud, gewicht met kilogrammen, oppervlakte met vierkante meters of met are's en hun veelvoud en onderdelen, kracht met „paardekracht”, en de sterkte van de electricische stroom met ampère. Zo in huis heb je zelden met meer dan zes of tien ampère te maken.

Dat woord ampère heeft je zo helemaal op zakelijk op wiskundig, op geleerd terrein gehouden. En zie — dan lees je daarin eens in de krant, dat er iemand is geweest, die een lezing heeft gehouden ter herdenking van André Marie Ampère. Zovele malen als je dat „Amp.” hebt zien staan op ingewikkelde, zwart-met-zilveren toestellen, zo dikwijls heb je de naam gelezen, van een mens, van André Marie Ampère, een geleerde, die de kennis omtrent die ontzaglijke natuurwerking Electriciteit zoveel verder heeft gebracht.

André Marie Ampère leefde van 22 Januari 1775 tot 10 Juni 1836 en is dus nu ruim honderd jaar dood. Hij werd geboren in Lyon. Toen hij een kleine jongen was, begonnen de mensen, opgewekt door wat sommige geleerden hun hadden verkondigd, meer belangstelling in electriciteit te krijgen. De electriciteit kwam in de mode. Maar ach, de wetenschap ervan was nog maar zo'n heel klein beginnetje. Ik herinner me een oude gravure uit die tijd. Deftige, mooi-aangeklede heren en dames namen met elkaar proeven over electriciteit, de proeven, die nu ieder schoolkind voor een verzetje nog wel eens nemen wil. Een glazen linaal werd gloeiend gewreven en boven de losgemaakte haren van een rijkgeklede markiezin gehouden. — En zie: Die haren rezen allen te berge, naar de glazen linaal toe. Een stuk barnsteen werd ferm op wol gewreven — kleine snippertjes papier spron-

Als gedachtenis aan Ampère en zijn sterfdag op 10 Juni 1836 (dus een eeuw geleden) heeft Frankrijk deze postzegel uitgegeven.

gen er haastig tegen op en bleven daar enige tijd kleven. Magneten lagen overall rond op de tafels. André Marie was een stille teruggetrokken jongen, die verbazingwekkend goed kon leren en een geweldig geheugen had. Hij woonde op een heel klein dorpje in de buurt van Lyon en leerde zichzelf van alles! Niemand was er om hem les te geven in die eerste jaren van zijn jeugd.

Toen hij achttien jaar was, beleefde Frankrijk het vreselijkste jaar van zijn revolutie.

Tal van slachtoffers vielen onder de guillotine, de valbijl. Daaronder was ook de vader van André Marie. Dit verschrikkelijke ongeluk leek den jongen vernietigd te hebben. Wel een jaar lang bleef hij geheel versuft, zonder enige belangstelling voor zijn omgeving. Daarna heeft hij zichzelf aangepakt en heeft

in onverpoosde studie zijn troost gezocht. Nu ging hij aan een universiteit studeren en wijdde zich aan de letteren, maar vooral aan de wis- en natuurkunde. In 1799 ging hij zelf lesgeven en trouwde toen. In 1800 werd hem een zoon geboren Jean Jacques Ampère, die ook al heel beroemd is geworden, als letterkundige en geschiedschrijver.

André Marie Ampère is hoogleraar in Parijs geworden en heeft veel geschreven over wiskunde-natuurkunde, scheikunde. Na 1820 richtte zijn gehele belangstelling zich op de steeds vorderende studie der electriciteit en hij schreef een boek: *La théorie des phénomènes électrodynamiques*. (Theorie van de electro-dynamische natuurwerkingen). Ampère heeft als volwassene ook heel veel verdriet gehad. Zijn vrouw, de moeder van den ook al zo knappen Jean Jacques, stierf, toen Jean Jacques nog maar drie jaar was.

Toen André Marie hoogleraar in Parijs was, leed hij vreselijk onder het heimwee naar zijn mooie geboorteland. Zijn tweede vrouw, begreep noch hem, noch Jean Jacques en zo hadden de twee geen prettig tehuis. Maar voor al zijn verdriet zocht en vond hij troost in zijn studies, die hij tot kort voor zijn dood voortzette en waar hij in zijn latere levensjaren de studie van de wijsbegeerte aan toevoegde.

Dat is het verhaal van „Amp.”, van André Marie Ampère.

NANNIE VAN WEHL.